

Sygn. akt III AUa 544/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 grudnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Romana Mrotek (spr.)
Sędziowie:	SSA Urszula Iwanowska SSO del. Beata Górka
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu w dniu 3 grudnia 2015 r. w Szczecinie

sprawy B. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 28 kwietnia 2015 r. sygn. akt VI U 1257/14

zmienia zaskarżony wyrok w punkcie II i oddała odwołania.

SSA Urszula Iwanowska SSA Romana Mrotek SSO del. Beata Górka

Sygn. akt III AUa 544/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 28 kwietnia 2014 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił B. K. prawa do emerytury.

Organ rentowy do ogólnego przebiegu zatrudnienia nie zaliczył okresu prowadzenia przez ubezpieczonego działalności artystycznej jako muzyk w latach 1972-1993, gdyż ubezpieczony nie dokonał zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego ani nie opłacił składek za ten okres.

Decyzją z dnia 18 czerwca 2014 roku ponownie odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury. Organ rentowy do ogólnego przebiegu zatrudnienia nie zaliczył okresu prowadzenia przez ubezpieczonego działalności artystycznej jako muzyk w latach 1972-1993, gdyż ubezpieczony nie dokonał zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego ani nie

opłacił składek za ten okres, jak również odmówił zaliczenia ubezpieczonemu do stażu pracy okresów od 1.08.1977 r. do 28.02.1978 r. (umowa zlecenia) z uwagi na niewskazanie w świadectwie pracy informacji o okresie objęcia ubezpieczonego obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi okresu od 15.06.1983 r. do 31.07.1983 r. (umowa zlecenia).

W odwołaniu od decyzji ubezpieczony zaskarżył decyzje w zakresie nieuwzględnienia w jego stażu ubezpieczeniowym okresu prowadzenia działalności artystycznej jako muzyk.

Wyrokiem z dnia 28 kwietnia 2015 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołania oraz przyznał wnioskodawcy B. K. prawo do emerytury od dnia 18 kwietnia 2015 roku.

Sąd Okręgowy ustalił, że B. K. urodził się (...)

Decyzją z dnia 17 grudnia 2013 r. Nr (...) Komisja do spraw (...) orzekła, iż B. K. od 26 maja 1972 r. rozpoczął działalność artystyczną jako muzyk (gitara basowa). Decyzja została przesłana ubezpieczonemu wraz z pismem z dnia 8 stycznia 2014 r. W piśmie tym (...) poinformowało ubezpieczonego wyłącznie o tym, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest jedynym organem uprawnionym do ustalania uprawnień do świadczeń emerytalnych oraz określania ich wysokości oraz o tym, że wspomnianą decyzję należy przedstawić we właściwym terenie Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych w terminie 7 dni od daty jej otrzymania. W piśmie tym nie pouczono ubezpieczonego o ewentualnych konsekwencjach nie złożenia decyzji Komisji w ZUS we wskazanym 7 dniowym terminie.

Decyzję ubezpieczonemu doręczono w dniu 14 stycznia 2014 r.

W dniu 28 stycznia 2014 r. ubezpieczony złożył wniosek o przyznanie mu prawa do emerytury. Do wniosku załączył informację dotyczącą okresów składkowych i nieskładkowych, w której jako okresy ubezpieczenia wskazał m.in.: okres od 26.05.1972 r. do 10.07.1993 r. – działalność artystyczna – muzyk. Jako dowody ubezpieczenia przedłożył decyzję Komisji do spraw (...) z 17.12.2013 r.

Ubezpieczony uważał, że wystarczające dla ustalenia, iż podlegał ubezpieczeniom społecznym w okresie prowadzenia działalności artystycznej było złożenie wniosku o emeryturę i dołączenie do niego dokumentacji potwierdzającej fakt prowadzenia takiej działalności w postaci decyzji Komisji do spraw (...).

Ubezpieczony w dniu 18 lutego 2014r. złożył w organie rentowym wniosek o objęcie ubezpieczeniem społecznym i naliczenie składek za okres prowadzonej działalności artystycznej w latach 1972-1993 zgodnie z decyzją Komisji do spraw (...).

Organ rentowy odmówił objęcia ubezpieczonego ubezpieczeniem społecznym z tytułu prowadzenia działalności artystycznej, nie wydając jednak w tym zakresie stosownej decyzji. Pismem z dnia 11 kwietnia 2014 r. Wydział Ubezpieczeń i Składek ZUS poinformował jedynie ubezpieczonego, że objęcie twórcy lub artysty ubezpieczeniem społecznym w okresie przypadającym przed 1.01.1999 r. może nastąpić wyłącznie w przypadku gdy zostanie zachowany 7 dniowy termin złożenia wniosku o objęcie ubezpieczeniem, o którym mowa w art. 36 ust. 4a ustawy o systemie ubezpieczycieli społecznych tj. zgłoszenie musi nastąpić w ciągu 7 dni od dnia otrzymania decyzji ustalającej datę rozpoczęcia wykonywania działalności twórczej lub artystycznej. Organ rentowy wskazał, że B. K. nie dopełnił obowiązku złożenia wniosku o objęcie ubezpieczeniem ustawowym w terminie 7 dni od dnia otrzymania decyzji Komisji do spraw (...). Decyzję otrzymał 14 stycznia 2014 r., zatem termin na złożenie wniosku o objęcie ubezpieczeniem społecznym upłynął 21.01.2014 r..

Pismem z dnia 18.04.2014 r. skierowanym do Dyrektora Oddziału ZUS w S. ubezpieczony zwrócił się z prośbą o przywrócenie terminu do zapłaty składek za okres 1972-1993.

Pismem z dnia 7 lipca 2014 r. organ rentowy poinformował ubezpieczonego, że objął go ubezpieczeniami społecznymi twórców/artystów za okres: od 1.01.1974 r. do 31.05.1975r., od 14.08.1975 r. do 14.06.1976 r., od 1.10.1976 r. do 15.04.1978 r., od 1.08.1978 r. do 20.11.1995 r., od 1.01.1997 r. do 5.02.1997 r., od 6.02.1998 r. do 31.05.1998 r. oraz od

24.10.1998 r. do 31.12.1998 r. (wyłączono okresy, kiedy ubezpieczony posiadał inne tytuły do ubezpieczenia tj. okresy od 1.01.1973 r. do 31.03.1973 r., od 2.05.1973 r. do 12.06.1973 r., od 1.06.1975 r. do 13.08.1975 r., od 15.06.1976 r. do 30.09.1976 r., od 16.04.1978 r. do 31.07.1978 r., od 21.11.1995 r. do 31.12.1996 r. od 6.02.1997 r. do 5.02.1998 r. oraz od 11.06.1998 r. do 23.10.1998 r. Jednocześnie wskazano, że brak jest możliwości przyjęcia należności z tytułu składek na zaopatrzenie emerytalne twórców za wskazany okres z uwagi na ich przedawnienie.

W dniu 16 marca 2015 r. organ rentowy, wykonując zarządzenie Sądu Okręgowego z dnia 19.02.2015r. wskazał, że należność z tytułu składek za okresy, w których B. K. został objęty zaopatrzeniem emerytalnym twórców/artystów, tj. za okresy od 11.01.1974 r. do 31.05.1975 r., od 14.08.1975 r. do 14.06.1976 r., od 1.10.1976 r. do 15.04.1978 r., od 1.08.1978 r. do 20.11.1995 r., od 1.01.1997 r. do 5.02.1997 r., od 6.02.1998 r. do 31.05.1998 r. oraz od 24.10.1998 r. do 31.12.1998 r. wynoszą 5.863,39 zł, odsetki na dzień 31.03.2015 r. wyniosły 609 zł. Jednocześnie wskazał, że w/w należności i odsetki uległy przedawnieniu.

W dniu 10 kwietnia 2015 r. ubezpieczony dokonał wpłaty na rachunek ZUS kwoty 6472,39 zł tytułem należności z tytułu składek. Wpłatę na koncie zaksięgowano w dniu 17 kwietnia 2015 r.

Sąd Okręgowy wskazał, że w myśl przepisu art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz.U. z 2009, Nr 153, poz.1227, dalej jako: ustawa emerytalna) ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r. przysługuje emerytura, jeżeli spełnili łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnęli wiek emerytalny określony w ust. 2 albo 3;
- 2) mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, z zastrzeżeniem art. 27a.

W ust. 3 pkt 4 wskazano, że wiek emerytalny dla mężczyzn urodzonych w okresie od dnia 1 lipca 1948 r. do dnia 30 września 1948 r. wynosi co najmniej 65 lat i 3 miesiące.

Z kolei w art. 28 ustawy emerytalnej wskazano, że ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., którzy nie osiągnęli okresu składkowego i nieskładkowego, o którym mowa w art. 27 ust. 1 pkt 2, przysługuje emerytura, jeżeli spełnili łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnęli wiek emerytalny, o którym mowa w art. 27 ust. 2 i 3;
- 2) mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 15 lat dla kobiet i co najmniej 20 lat dla mężczyzn.

Zdaniem Sądu Okręgowego w niniejszej sprawie bezspornym pozostało, iż ubezpieczony osiągnął – na dzień wydania decyzji – wiek emerytalny uprawniający go do skorzystania z prawa do emerytury.

Sąd Okręgowy wskazał, że zasady podlegania zaopatrzeniu emerytalnemu twórców i artystów w latach 1974-1998 tj. do chwili wejścia w życie ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, regulowała ustawa z dnia 27 września 1973 r. o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin (t.j. Dz.U. z 1983 r., Nr 31, poz. 145).

Zgodnie z art. 9 ust. 1 tej ustawy (w brzmieniu pierwotnym – Dz.U. Nr 38, poz. 225) za okresy działalności twórczej uprawniające do świadczeń na podstawie ustawy uważano okresy tej działalności, za które zostały opłacone składki, oraz okresy, w których twórca został zwolniony od ich opłacania. Stosownie do treści art. 9 ust. 2 cyt. ustawy do okresów działalności twórczej zaliczano: okresy tej działalności przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, uznane przez Komisję do Spraw (...), o której mowa w art. 15, pod warunkiem, że twórca opłacał składki za cały okres działalności twórczej po wejściu w życie niniejszej ustawy (pkt 1), okresy zatrudnienia poprzedzającego okresy działalności twórczej, jeżeli twórca wykonywał działalność twórczą uprawniającą go do świadczeń na podstawie ustawy przez okres co najmniej 15 lat (pkt 2). Do twórcy objętego przepisami o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin lub innymi przepisami o zaopatrzeniu emerytalnym można było - na jego wniosek -

zastosować przepisy ustawy, pod warunkiem opłacania składek, o których mowa w art. 8. Stosownie do treści art. 8 ust. 1 na pokrycie kosztów świadczeń zaopatrzenia emerytalnego twórcy opłacali składki w wysokości 3% od zadeklarowanego przychodu z działalności twórczej. Stosownie do art. 8 ust. 2 Rada Ministrów określała w drodze rozporządzenia dolną i górną granicę przychodu stanowiącego podstawę wymiaru składek, szczegółowe zasady i tryb opłacania składek, a także okresy, w których twórca zostaje zwolniony od opłacania składek.

Sąd Okręgowy podniósł, że termin zapłaty składek regulowały odpowiednie przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 grudnia 1973 r. w sprawie wykonania ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin (Dz. U. z 1974 r. Nr 1, poz. 1 ze zm.), wydanego na podstawie art. 8 ust. 2 ww. ustawy - w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 1983 r., znowelizowane na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 stycznia 1984 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie wykonania ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin (Dz. U. Nr 9, poz. 35).

Zgodnie z § 2, wydanego na podstawie wskazanej delegacji ustawowej, rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 grudnia 1973 r. w sprawie wykonania ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin (Dz.U. z 1974 r. Nr 1, poz. 1 ze zm.) organami ustalającymi obowiązek opłacania składek, przyjmującymi deklaracje o przychodach oraz wymierzającymi i pobierającymi składki, a także ustalającymi prawo do świadczeń pieniężnych i świadczeń w naturze z tytułu zaopatrzenia emerytalnego twórców i ich rodzin, są właściwe ze względu na miejsce zamieszkania twórców oddziały Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ust. 1). Ustalenie obowiązku opłacania składek następuje po przedstawieniu decyzji Komisji do Spraw (...), uznającej działalność za twórczą lub artystyczną (ust. 2). Stosownie do § 16 ust. 2 obowiązek opłacania składki powstaje z pierwszym dniem miesiąca kalendarzowego następującego po miesiącu rozpoczęcia działalności artystycznej, nie wcześniej jednak niż od dnia wejścia w życie rozporządzenia. Termin rozpoczęcia działalności artystycznej ustala Komisja do Spraw (...).

W ocenie Sądu Okręgowego analiza powyższych regulacji prowadzi do wniosku, iż ustalenie obowiązku opłacania składek następowało na podstawie decyzji Komisji do Spraw (...). Brak było zatem możliwości wystąpienia z wnioskiem o objęcie ubezpieczeniem bez odpowiedniej w tym zakresie decyzji Komisji. Warunkiem koniecznym do ustalenia obowiązku opłacania składek było uznanie danej działalności za działalność twórczą, przez Komisję do Spraw (...), która jednocześnie dokonywała ustalenia okresów działalności twórczej.

Zdaniem Sądu Okręgowego do tożsamyh wniosków prowadzi analiza obowiązujących od dnia od 01 stycznia 1999 r. przepisów ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2009 r., Nr 205, poz. 1585 ze zm.) regulujących sytuację twórców i artystów.

Zgodnie z art. 8 ust. 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych uznanie działalności za twórczą lub artystyczną i ustalenie daty jej rozpoczęcia następuje w formie decyzji Komisji do spraw (...), działającej przy ministrze właściwym do spraw kultury.

Przepis art. 36 ust. 4a ustawy systemowej stanowi, że twórcy i artyści zgłoszeń do ubezpieczeń społecznych dokonują w ciągu 7 dni od dnia otrzymania decyzji Komisji do Spraw (...) ustalającej datę rozpoczęcia wykonywania działalności twórczej lub artystycznej.

Z kolei w myśl art. 47 ust. 1a ustawy systemowej twórcy i artyści przesyłają deklaracje rozliczeniowe i imienne raporty miesięczne oraz opłacają składki za okres wykonywania działalności twórczej lub artystycznej przed dniem wydania decyzji Komisji do Spraw (...) w terminie opłacania składek za miesiąc, w którym otrzymali decyzję.

Tym samym w ocenie Sądu Okręgowego, również na gruncie obecnie obowiązujących przepisów ustalenie obowiązku ubezpieczenia i opłacania składek następuje dopiero po wydaniu decyzji Komisji do Spraw (...).

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że w przypadku ubezpieczonego stosowną decyzję Komisja do spraw (...) wydała w dniu 17 grudnia 2013 r., stwierdzając iż B. K. od 26 maja 1972 r. rozpoczął działalność artystyczną jako muzyk (gitara basowa). Powołując się na tę decyzję, ubezpieczony w analizowanym postępowaniu domagał się doliczenia wskazanego okresu prowadzenia działalności artystycznej do jego stażu ubezpieczeniowego uprawniającego go

do nabycia prawa do emerytury. Organ rentowy odmówił doliczenia wskazywanego okresu do stażu pracy ubezpieczonego wskazując, że ubezpieczony nie zgłosił się do ubezpieczeń społecznych w terminie wskazanym w art. 36 ust. 4a ustawy systemowej oraz nie opłacił składek na to ubezpieczenie.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy zwrócił w pierwszej kolejności uwagę, że co prawda decyzję Komisji doręczono ubezpieczonemu w dniu 14 stycznia 2014 r., zaś wniosek wprost wskazujący, że wnosi o objęcie ubezpieczeniem społecznym i naliczenie składek za okres prowadzonej działalności artystycznej w latach 1972-1993 zgodnie z decyzją Komisji do spraw (...) ubezpieczony złożył dopiero w dniu 18 lutego 2014 r., jednakże w analizowanym stanie faktycznym - w ocenie Sądu - brak było podstaw do uznania, że okoliczność ta przesądzała o braku możliwości objęcia go ubezpieczeniami społecznymi.

Sąd Okręgowy wskazał, że przepis art. 36 ust. 4a ustawy systemowej nie przewiduje jakiegokolwiek sankcji za niedotrzymanie wskazanego wyżej terminu do dokonania zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych, w szczególności zaś nie wynika z tego przepisu by niezłożenie wniosku w terminie powodowało brak możliwości objęcia artysty/twórcy ubezpieczeniami społecznymi (a takie stanowisko zajął organ rentowy w niniejszym postępowaniu).

W analizowanym przypadku kluczową dla rozstrzygnięcia okolicznością był fakt, że ubezpieczony nie miał świadomości jak istotne jest zgłoszenie się do ubezpieczeń społecznych artystów w ciągu 7 dni od otrzymania decyzji Komisji. Ubezpieczony wskazał, że gdyby wiedział, że przekroczenie wskazanego terminu spowodować może odmowę objęcia go ubezpieczeniem społecznym, to niewątpliwie złożyłby stosowny wniosek niezwłocznie po otrzymaniu decyzji Komisji. Nie mając takiej świadomości, ubezpieczony decyzję przedłożył dopiero z wnioskiem o emeryturę, który z kolei złożył po skompletowaniu wszelkiej niezbędnej dokumentacji, w tym zaświadczenia z MOPR, które zostało wydane w dniu 22.01.2014 r. Sąd Okręgowy dał wiarę zeznaniom ubezpieczonego w tym zakresie, przyjmując, że rzeczywiście w omawianym przypadku ubezpieczony nie zdawał sobie sprawy z konsekwencji niezłożenia wniosku o objęcie go ubezpieczeniami społecznymi w terminie przewidzianym w art. 36 ust. 4a ustawy systemowej, nie otrzymał bowiem w tym zakresie stosownego pouczenia.

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że w decyzji z dnia 17 grudnia 2013 r. Komisja do spraw (...) wskazała wyłącznie, że służy od niej odwołanie do (...) w terminie 2 miesięcy od daty jej doręczenia. W piśmie z dnia 8 stycznia 2014 r. (...) poinformowało ubezpieczonego jedynie o tym, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest jedynym organem uprawnionym do ustalania uprawnień do świadczeń emerytalnych oraz określania ich wysokości oraz o tym, że wspomnianą decyzję należy przedstawić we właściwym terenie Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych w terminie 7 dni od daty jej otrzymania. W piśmie tym pouczonego wyłącznie o konieczności złożenia w organie rentowym decyzji Komisji, nie wspomniano natomiast, że decyzję należy złożyć wraz z odrębnym wnioskiem-zgłoszeniem do ubezpieczeń, jak również nie poinformowano ubezpieczonego o ewentualnych konsekwencjach niezłożenia stosownego wniosku o objęcie ubezpieczeniami społecznymi we wskazanym 7 dniowym terminie. Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, że pouczenie, które kierowane jest do różnych świadczeniobiorców, w różnym wieku, o różnym stopniu sprawności fizycznej i psychicznej, zróżnicowanym poziomie rozwoju intelektualnego, niejednakowych zdolnościach percepcyjnych, powinno być, co wydaje się oczywiste, zrozumiałe dla każdego adresata. Przede wszystkim powinno ono być jasne pod względem językowym, czytelne redakcyjnie i przejrzyste konstrukcyjnie. Pouczenie o okolicznościach, których wystąpienie powoduje brak prawa do świadczenia, może polegać na przytoczeniu przepisów określających te okoliczności, ale musi być na tyle zrozumiałe, aby ubezpieczony mógł je odnieść do własnej sytuacji. Zdaniem Sądu, samo wskazanie, że decyzję należy złożyć w organie rentowym w terminie 7 dni od otrzymania decyzji Komisji, bez wskazania jakie mogą być ewentualne konsekwencje przekroczenia tego terminu jest niewystarczające dla uznania, że ubezpieczony powinien liczyć się z tym, że złożenie wniosku o objęcie ubezpieczeniami społecznymi, po upływie omawianego 7-dniowego terminu, będzie skutkowało brakiem możliwości objęcia go ubezpieczeniami społecznymi z tytułu prowadzonej działalności artystycznej.

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że zdaniem ubezpieczonego wystarczającym dla ustalenia, iż podlegał on ubezpieczeniom społecznym w okresie prowadzenia działalności artystycznej było złożenie wniosku o emeryturę i dołączanie do niego dokumentacji potwierdzającej fakt prowadzenia takiej działalności w postaci decyzji Komisji

do spraw (...). Ubezpieczony mógł pozostawać w takim przeświadczeniu. Jak bowiem wyżej wskazano z informacji, którymi dysponował (pouczenie w piśmie z dnia 8.01.2014 r.) wynikało wyłącznie to, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest jedynym organem uprawnionym do ustalania uprawnień do świadczeń emerytalnych oraz określania ich wysokości oraz to, że decyzję Komisji należy przedstawić we właściwym terenowo oddziale Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Nie pouczono ubezpieczonego, że decyzję należy złożyć wraz z wnioskiem o objęcie ubezpieczeniem społecznym i naliczenie składek. O konieczności złożenia takiego wniosku nie poinformowano ubezpieczonego również w dniu składania wniosku o emeryturę. Dopiero w dniu 18 lutego 2014 r. pracownica ZUS telefonicznie poinformowała ubezpieczonego o obowiązku złożenia wniosku – zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych i taki wniosek ubezpieczony złożył w organie rentowym niezwłocznie, w tym samym dniu. W tej sytuacji zdaniem Sądu Okręgowego brak jest podstaw do wyciągania negatywnych dla ubezpieczonego konsekwencji z tej tylko okoliczności, że ubezpieczony odrębny wniosek o objęcie go ubezpieczeniami społecznymi i naliczenie składek złożył dopiero w dniu 18 lutego 2014 r.

Sąd Okręgowy przypomniał treść przepisu art. 9 k.p.a., w którym wskazano, że organy administracji publicznej są obowiązane do należytego i wyczerpującego informowania stron o okolicznościach faktycznych i prawnych, które mogą mieć wpływ na ustalenie ich praw i obowiązków będących przedmiotem postępowania administracyjnego. Organy czuwają nad tym, aby strony i inne osoby uczestniczące w postępowaniu nie poniosły szkody z powodu nieznanomości prawa, i w tym celu udzielają im niezbędnych wyjaśnień i wskazówek. Wynikający z tego przepisu obowiązek udzielania stronie pełnej informacji spoczywa na organie władzy publicznej zawsze wtedy, gdy informacja dotyczy okoliczności faktycznych i prawnych, które mogą mieć wpływ na ustalenie praw i obowiązków strony będących przedmiotem postępowania. Celem udzielania tego rodzaju informacji będzie zawsze konieczność zapobieżenia szkodzie z powodu nieznanomości prawa. Z omawianej zasady wynika więc bezwzględny zakaz wykorzystywania przez organy administracji nieznanomości prawa przez obywateli lub przerzucanie skutków nieznanomości prawa przez urzędników na obywateli. Jakkolwiek więc art. 6 k.p.a. stanowi, że organy administracji publicznej działają na podstawie przepisów prawa, to nie można tego przepisu rozumieć w ten sposób, że istnienie przepisu prawa jest nadrzędną wartością wykluczającą analizę konkretnego przypadku w odniesieniu do zasady słusznego interesu obywatela, jak też zwalniającą organ władzy publicznej od obowiązku czuwania na tym, by strona postępowania, wskutek niedoinformowania nie poniosła szkody z powodu nieznanomości prawa. Zlekceważenie przez organ władzy publicznej tych elementarnych zasad praworządności w postępowaniu administracyjnym i przyznanie priorytetu przepisowi prawa skutkuje wprost naruszeniem zasady pogłębiania zaufania obywateli do organów władzy publicznej. Należy podkreślić, że obowiązek przestrzegania przez organy władzy publicznej wskazanych zasad w toku prowadzonych postępowań jest bezwzględny i konsekwentnie egzekwowany w orzecznictwie, także sądów administracyjnych.

W niniejszej sprawie wszystkie fakty są bezsporne i wynika z nich, że ubezpieczony decyzją Komisji, stwierdzającą prowadzenie przez niego działalności artystycznej, złożył wraz z wnioskiem o emeryturę. Ubezpieczony składając w/w wniosek o emeryturę nie złożył dodatkowo odrębnego wniosku o objęcie go ubezpieczeniami społecznymi z tytułu prowadzonej działalności artystycznej i naliczenie składek, jednakże w ocenie Sądu Okręgowego ubezpieczony mógł pozostawać w uzasadnionym przekonaniu, że samo wskazanie w załączonej do wniosku o emeryturę informacji dotyczącej okresów składkowych i nieskładkowych jako okresu ubezpieczenia m.in.: okresu od 26.05.1972 r. do 10.07.1993 r. – działalność artystyczna – muzyk i przedłożenie jako dowodu ubezpieczenia decyzji Komisji do spraw (...) z 17.12.2013 r. było wystarczające dla przyjęcia, że wniosek o emeryturę stanowi równocześnie zgłoszenie do ubezpieczenia. Tok rozumowania i postępowania ubezpieczonego jest przy tym jak najbardziej racjonalny. Ubezpieczony nie był stanie przewidzieć, jak formalnie potoczy się sprawa i że w efekcie postępowania o emeryturę zostanie stwierdzone, że nie podlega ubezpieczeniom społecznym we wskazanym okresie wobec niezłożenia odrębnego wniosku o objęcie tym ubezpieczeniem w terminie 7 dni od otrzymania decyzji Komisji. Nie został bowiem odpowiednio pouczony o konieczności złożenia takiego wniosku, jak i o ewentualnych skutkach przekroczenia 7 dniowego terminu, o którym mowa w art. 36 ust. 4a ustawy systemowej.

Sąd Okręgowy podkreślił, że ZUS musi mieć na względzie, że jest organem realizującym obowiązki z zakresu władzy publicznej i obowiązywało go praworządne stosowanie procedury administracyjnej. W szczególności w myśl art. 9 k.p.c. organ rentowy miał obowiązek poinformowania ubezpieczonego, że o wszystkich okolicznościach mających wpływ na prawo do jego świadczenia, w tym o konieczności złożenia wniosku o objęcie ubezpieczeniem społecznym i naliczenie składek, a to właśnie celem uniknięcia szkody polegającej na pozbawieniu prawa do świadczenia. W stanie faktycznym i prawnym sprawy, brak wyczerpującej informacji organu rentowego, w połączeniu z niezajomością przez ubezpieczonego prawa materialnego i procedury, wprost doprowadziły go do szkody, co nie może mieć miejsca w demokratycznym porządku prawnym. Natomiast stanowisko prawne organu rentowego, który skutki swojego zaniechania przerzucił na ubezpieczonego oczywiście narusza art. 7 i 8 k.p.c.

Sąd Okręgowy wytknął organowi rentowemu, niezależnie od naruszenia ogólnych zasad procedury administracyjnej, zaniechanie zastosowania art. 61 § 2 k.p.a., który stanowi, że organ administracji publicznej może ze względu na szczególnie ważny interes strony wszcząć z urzędu postępowanie także w sprawie, w której przepis prawa wymaga wniosku strony. Organ obowiązany jest uzyskać na to zgodę strony w toku postępowania, a w razie nieuzyskania zgody - postępowanie umorzyć. Przepis ten jest adekwatny do stanu faktycznego sprawy i wprost winien być zastosowany zważywszy, że szczególnie ważny interes ubezpieczonego przejawiał się szkodą majątkową będącą konsekwencją niedochowania formalistycznego wymogu, którego ubezpieczony nie mógł przewidzieć, nawet gdyby dochował największej skrupulatności, przy jednoczesnym zaniechaniu udzielenia pouczeń i informacji przez organ rentowy. W tym przypadku ubezpieczony doznał ewidentnej szkody majątkowej i to w poczuciu pokrzywdzenia przez organy władzy państwowej, zatem w sprawie zaistniał szczególnie ważny interes ubezpieczonego, który nakazywał zastosowanie szczególnych rozwiązań proceduralnych.

W konsekwencji powyższego Sąd Okręgowy przyjął, że w analizowanym przypadku niesłuszne okazało się stanowisko organu rentowego o braku możliwości objęcia ubezpieczonego ubezpieczeniami społecznymi w spornym okresie z powołaniem się na niezłożenie wniosku o objęcie tymi ubezpieczeniami i naliczenie składek w terminie 7 dni od otrzymania decyzji komisji o prowadzeniu działalności artystycznej.

Na marginesie Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że w toku postępowania sądowego organ rentowy w piśmie z dnia 7 lipca 2014 r. wskazał, że objął ubezpieczonego ubezpieczeniami społecznymi z tytułu prowadzonej działalności artystycznej za okresy od 11.01.1974 r. do 31.05.1975 r., od 14.08.1975 r. do 14.06.1976 r., od 1.10.1976 r. do 15.04.1978 r., od 1.08.1978 r. do 20.11.1995 r., od 1.01.1997 r. do 5.02.1997 r., od 6.02.1998 r. do 31.05.1998 r. oraz od 24.10.1998 r. do 31.12.1998 r. jednakże nie wydał w tym zakresie żadnej decyzji. Z pisma organu rentowego nie wynika przy tym, czy przywrócił ubezpieczonemu termin do złożenia wniosku, czy też uznał, że wniosek został złożony przez ubezpieczonego w terminie co stanowiło podstawę objęcia wnioskodawcy tymi ubezpieczeniami. Jednakże stanowisko organu rentowego wskazuje, że de facto ostatecznie zgodził się z argumentacją ubezpieczonego i uznał, że ubezpieczony podlegał ubezpieczeniom społecznym we wskazanych okresach. Powyższe nie spowodowało jednak zmiany stanowiska organu rentowego odnośnie możliwości uwzględnienia wskazanych okresów w stażu ubezpieczeniem B. K.. Mimo uznania, że zachodzą podstawy do objęcia ubezpieczonego ubezpieczeniami społecznymi z tytułu prowadzonej działalności artystycznej we wskazanych wyżej okresach, organ rentowy przyjął, że z uwagi na upływ okresu przedawnienia składki za wskazane okresy są nienależne, w konsekwencji z uwagi na brak możliwości opłacenia składek nie ma podstaw do uwzględnienia uznanych okresów podlegania ubezpieczeniom społecznym do stażu ubezpieczeniowego. Organ rentowy wskazał, że stosownie do brzmienia art. 47 ust. 1 a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych składki za okres wykonywania działalności twórczej lub artystycznej przypadające przed dniem wydania decyzji Komisji powinny zostać uregulowane w terminie opłacania składek za miesiąc, w którym otrzymali decyzję. W sytuacji gdy artysta nie opłaci w wyznaczonym terminie składek tj. do 10 następnego miesiąca po miesiącu, w którym otrzymał decyzję Komisji za okres wykonywania działalności, to po upływie tego terminu może uregulować tylko te należności, które nie uległy ogólnemu ustawowemu przedawnieniu. W ocenie organu rentowego termin na uiszczenie składek, o którym mowa w art. 47 ust. 1 a ustawy systemowej, w przypadku ubezpieczonego minął 10 lutego 2014 r. W tej sytuacji możliwość opłacenia przez niego składek należało oceniać w świetle art. 24 ust. 4 ustawy systemowej przewidującego aktualnie 5 letni okres przedawnienia należności z tytułu składek. Zdaniem

organu rentowego w omawianym przypadku należało zatem przyjąć, że składki należne za lata 1974-1998 uległy przedawnieniu.

Sąd Okręgowy nie podzielił argumentacji organu rentowego. Zgodził się z organem rentowym, że w przypadku należności z tytułu składek ocena ich przedawnienia następuje na podstawie stanu prawnego obowiązującego w dacie rozpatrywania sprawy. Od 1 stycznia 2003 r. obowiązują w tym zakresie przepisy art. 24 ust. 4-6 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U z 2009 r. nr 205, poz. 1585 ze zm.). Stosownie do treści art. 24 ust. 4 ustawy w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 2011 r. należności z tytułu składek ulegały przedawnieniu po upływie 10 lat, licząc od dnia, w którym stały się wymagalne. Z dniem 1 stycznia 2012 r. art. 24 ust. 4 został zmieniony przez art. 11 pkt 1 lit a ustawy z dnia 16 września 2011 r. o redukcji niektórych obowiązków obywateli i przedsiębiorców (Dz.U. nr 232 poz.137). Art. 24 ust. 4 z dniem 1 stycznia 2012 r. otrzymał brzmienie: „Należności z tytułu składek ulegają przedawnieniu po upływie 5 lat, licząc od dnia, w którym stały się wymagalne, z zastrzeżeniem ust. 5-6.” Aktualnie, od dnia 1 stycznia 2012 r. - a zatem również na dzień wydania zaskarżonej decyzji - termin przedawnienia należności z tytułu składek wynosi 5 lat, licząc od dnia w którym stały się wymagalne. Wbrew twierdzeniom organu rentowego, ustalony w sprawie stan faktyczny, nie pozwala jednak na przyjęcie by składki za uwzględnione przez organ rentowy okresy działalności artystycznej ubezpieczonego nie mogły być naliczone z uwagi na ich przedawnienie.

Sąd Okręgowy wskazał, iż ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych daje możliwość wnioskodawcy, który nie opłacił składek za okres działalności artystycznej, wymieniony w decyzji Komisji do Spraw (...), uiszczenia składek w określonym terminie. Zgodnie z art. 47 ust. 1a - twórcy i artyści przesyłają deklaracje rozliczeniowe i imienne raporty miesięczne oraz opłacają składki za okres wykonywania działalności twórczej lub artystycznej przed dniem wydania decyzji Komisji do Spraw (...) w terminie opłacania składek za miesiąc, w którym otrzymali decyzję.

Sąd Okręgowy zwrócił zatem uwagę, że co do zasady rację ma organ rentowy wskazując, że zgodnie z 47 ust. 1a ustawy systemowej ubezpieczony winien opłacić składki do 10 lutego 2014 r. (decyzję Komisji otrzymał bowiem w dniu 14.01.2014 r.). Jednakże podkreślił, że przepis art. 47 ustawy systemowej nie przewiduje jakiegokolwiek sankcji za niedotrzymanie wskazanego wyżej terminu do dokonania opłaty składek, w szczególności zaś nie wynika z tego przepisu, by nieopłacone w terminie składki nie mogły być naliczone z uwagi na wcześniejsze ich przedawnienie (a takie stanowisko zajął organ rentowy w niniejszym postępowaniu).

Niezależnie od powyższego Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że w analizowanym przypadku do ewentualnego przekroczenia terminu w opłaceniu składek wprost odnoszą się wcześniejsze rozważania sądu, w zakresie konieczności udzielania ubezpieczonym przez organ rentowy stosownych informacji i pouczeń o obowiązkach mających wpływ na ustalenie prawa do świadczenia.

Sąd Okręgowy wskazał, że postępowanie sądowe w sprawach dotyczących ubezpieczenia rentowego wszczynane jest w rezultacie odwołania wniesionego przez ubezpieczonego od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Ma więc ono charakter odwoławczy. Jego przedmiotem jest ocena zgodności z prawem - w aspekcie formalnym i materialnym - decyzji wydanej przez organ rentowy na wniosek ubezpieczonego lub z urzędu. Jest zatem postępowaniem kontrolnym. Badanie owej legalności decyzji i orzekanie o niej jest możliwe tylko przy uwzględnieniu stanu faktycznego i prawnego istniejącego w chwili wydawania decyzji. Mówiąc inaczej - o zasadności przyznania lub odmowy przyznania świadczenia decydują okoliczności istniejące w chwili ustalania do niego prawa. Postępowanie dowodowe przed sądem jest postępowaniem sprawdzającym, weryfikującym ustalenia dokonane przez organ rentowy.

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że brak było podstaw do uwzględnienia odwołań ubezpieczonego, gdyż na dzień wydawania zaskarżonych decyzji nie spełniał on wszystkich warunków do przyznania świadczenia, nie legitymował się bowiem wymaganym - zgodnie z art. 28 ustawy emerytalnej - okresem ubezpieczenia. Co prawda, zasadne okazało się odwołanie w zakresie w jakim ubezpieczony wskazywał, że do jego stażu pracy powinien mu zostać doliczony okres działalności artystycznej, to jednak okres ten mógł zostać uwzględniony w stażu pracy ubezpieczonego dopiero po opłaceniu składek na to ubezpieczenie. Składki ubezpieczony opłacił zaś w toku postępowania sądowego. Tym samym

przyjąć należało, że na dzień wydania zaskarżonych decyzji ubezpieczony nie spełniał wszystkich wymogów prawa do emerytury wskazanych w art. 28 ustawy emerytalnej.

Jednakże – jak już wyżej wskazano - w toku postępowania sądowego ubezpieczony uregulował zaległości z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne osoby prowadzącej działalność artystyczną. Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że po uwzględnieniu wpłat dokonanych przez ubezpieczonego z tytułu zaległych składek na ubezpieczenie społeczne w związku z prowadzoną działalnością artystyczną ubezpieczony od dnia 17 kwietnia 2015 r. legitymuje się co najmniej 20 letnim okresem ubezpieczenia. Okoliczność opłacenia składek za uwzględnione przez organ rentowy okresy prowadzenia działalności artystycznej jest przy tym niesporna między stronami. Tym samym spełnienie się ostatecznie z przesłanek prawa do świadczenia (osiągnięcie wymaganego stażu ubezpieczeniowego) w trakcie postępowania sądowego jest oczywiste i niekwestionowane przez organ rentowy.

Sąd Okręgowy podkreślił, że wprawdzie postępowanie sądowe ma charakter kontrolny w stosunku do zaskarżonych decyzji, co jednak nie wyklucza zastosowania reguły wynikającej z art. 316 § 1 k.p.c., zgodnie z którą sąd wydaje wyrok, biorąc za podstawę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy; w szczególności zasądzeniu roszczenia nie stoi na przeszkodzie okoliczność, że stało się ono wymagalne w toku sprawy. Orzecznictwo Sądu Najwyższego wyraźnie bowiem dopuszcza wyjątek od zasady, że sąd ocenia legalność decyzji rentowej według stanu rzeczy istniejącego w chwili jej wydania. Wyjątki te dotyczą spraw identycznych jak niniejsza sprawa, bowiem i w tej sprawie przesłanka w postaci udowodnienia okresu składkowego i nieskładkowego wystąpiła po wydaniu decyzji przez organ rentowy.

Uwzględniając powyższe, Sąd Okręgowy w punkcie I sentencji wyroku - na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. - oddalił odwołania wnioskodawcy, jednak w punkcie II – z uwagi na spełnienie przez wnioskodawcę w trakcie postępowania sądowego (w dniu 17 kwietnia 2015r.) wszystkich niezbędnych przesłanek warunkujących prawo do emerytury – przyznał wnioskodawcy to prawo od dnia 17 kwietnia 2015 r.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie złożył organ rentowy. Zaskarżył wyrok w części tj. w zakresie pkt. II zarzucając mu naruszenie prawa materialnego tj. art.47 ust.1a ustawy z 13.10.1998 r o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U z 2015 r poz.129) w zw. z art.5 ust.4 i 5 oraz art.28 ustawy z 17.12.1998 r o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U z 2013 r poz. 1440 ze zm.) poprzez niewłaściwą wykładnię oraz zastosowanie prowadzące do uznania, że należności z tytułu składek, które obowiązywały być opłacić ubezpieczony nie uległy przedawnieniu i ubezpieczony ma prawo do emerytury od dnia następnego po zapłacie składek za okres podlegania ubezpieczeniu jako artysta tj. od 18 kwietnia 2015 r.

Wskazując na powyższe, wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w zakresie pkt II i oddalenie odwołania w tej części.

Zdaniem strony pozwanej, w niniejszej sprawie nie znajduje zastosowania art.47 ust. 1a ustawy systemowej. Stosownie do art.47 ust.1a ustawy twórcy i artyści przesyłają deklaracje rozliczeniowe i imienne raporty miesięczne oraz opłacają składki za okres wykonywania działalności twórczej lub artystycznej przed dniem wydania decyzji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców w terminie opłacania składek za miesiąc, w którym otrzymali decyzję. Jest to wyjątek od zasady zawartej w art.47 ust.1 regulującego miesięczne składanie dokumentów rozliczeniowych oraz miesięczne opłacanie składek , która zresztą dotyczy także i twórców i artystów w zakresie prowadzenia bieżącej działalności, artystycznej czyli po otrzymaniu decyzji Komisji . Jednak, wskazać należy, iż powołane przepisy dotyczą osób podlegających obowiązkowi ubezpieczenia według przepisów tej ustawy gdyż do składek należnych za okres do 31.12.1998r., zgodnie z art.109 ustawy systemowej stosuje się przepisy dotychczasowe. Nawet jeśli jednak by stosować art.47 ust.1a do osób prowadzących działalność artystyczną przed 1.01.1999r. tj. nie może to dotyczyć składek przedawnionych na gruncie poprzednio obowiązujących przepisów.

Słusznie Sąd Okręgowy wskazał, że zasady podlegania ubezpieczeniu twórców i artystów w latach 1974-1998r. a więc w okresie, kiedy wnioskodawca wykonywał działalność artystyczną (lata 1972-1993) regulowały przepisy ustawy z 27.09.1973r. o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin (t.j. Dz. U z 1983 r nr 31 poz.145 ze zm.). Stosownie do art.9 tej ustawy za okresy działalności twórczej uprawniające do świadczeń na podstawie ustawy uważało się okresy

tej działalności, za które zostały opłacone składki oraz okresy, za które twórca został zwolniony od ich opłacania. Także do okresów działalności twórczej zaliczało się okresy działalności twórczej przed dniem wejścia w życie ustawy, uznane przez Komisję do Spraw (...) po warunkiem opłacania składek za okresy po wejściu w życie ustawy. Zgodnie z par.2 rozporządzenia Rady Ministrów z 29.12.1973 r w sprawie wykonania ustawy zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin (Dz.U z 1974 r nr 1 poz.1 ze zm.) organami ustalającymi obowiązek opłacania składek, przyjmującymi deklaracja o przychodach oraz wymierzającymi i pobierającymi składki są właściwe oddziały ZUS, przy czym ustalenie obowiązku opłacania składek następowało po przedłożeniu decyzji Komisji o uznaniu danej działalności za twórczą lub artystyczną. Dla twórcy wykonującego działalność twórczą w dniu wejścia w życie ustawy obowiązek opłacania składek powstał od 1.01.1974 r. w myśl par. 5 rozporządzenia. Zmiana przepisów regulujących zasady opłacania składek przez twórców i artystów nastąpiła od 1.01.1990r. rozporządzeniem Rady Ministrów z 29.01.1990 r w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego (Dz.U nr 7 z 1990 r. , poz.41 ze zm.), zgodnie z którym obowiązek opłacania składek dla twórców powstał od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego następującego po miesiącu, w którym twórca rozpoczął działalność wykonywanie działalności artystycznej, przy czym miał on obowiązek zgłoszenia się do ubezpieczenia w terminie 10 dni od uzyskania decyzji Komisji. Powołane przepisy wskazują, iż twórcy i artyści mieli obowiązek bieżącego, miesięcznego opłacania składek na ubezpieczenie społeczne po przedłożeniu przez nich decyzji Komisji do Spraw (...) w określonym terminie w organie rentowym. Zaś składki ulegały przedawnieniu zgodnie z art.35 i 36 ustawy o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych z 25.11.1986r. (Dz.U z 1989 r nr 25 poz.137 ze zm.) po upływie 5 lat od dnia wymagalności składek.

Obecnie obowiązująca ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych z 13.10.1998r. (Dz.U z 2015 r poz. 125) reguluje podobnie w art.36 ust.4 i art.47 ust. 1 i ust.1a) co poprzednio obowiązujące przepisy zasady podlegam: ubezpieczeniom twórców i artystów. Zaś okres przedawnienia składek określony został w art.24 ust.4 ustawy i obecnie jest to 5-letni okres przedawnienia.

Jednak do okresów ubezpieczeniowych (prowadzenia działalności twórczej) przypadających pod rządami poprzednio obowiązującym przepisów, zdaniem organu rentowego należy stosować przepisy dotyczące przedawnienia wówczas obowiązujące czyli art 35 i 36 ustawy o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych. Zgodnie z tymi przepisami składki na ubezpieczenie twórców, nie opłacone w terminach wynikających z ustawy i przepisów wykonawczych ulegały przedawnieniu po upływie 5 lat od dnia ich wymagalności. Wprawdzie zgłoszenie do ubezpieczeń następowało po przedłożeniu decyzji Komisji to jednak obowiązek opłacania składek wiązał się z prowadzeniem działalności twórczej, której prowadzenie komisja potwierdzała. W związku z tym osoba prowadząca taką działalność winna była ubiegać się o decyzję Komisji w czasie prowadzenia działalności i przedłożenia jej w ZUS dla ustalenia wysokości składki.

Wnioskodawca domagał się zaliczenia do emerytury okresu prowadzenia działalności w charakterze muzyka w latach 1972 -1993 r na podstawie decyzji Komisji do Spraw (...) z grudnia 2013 r. Skoro prowadził działalność twórczą do 1993r. to składki winny były wymagalne najpóźniej w 1998r. i po tym okresie uległy przedawnieniu. Wydana 20 lat po zakończeniu prowadzenia działalności twórczej Decyzja Komisji, zdaniem pozwanego, nie ma wpływu na wskazanie daty wymagalności składek na ubezpieczenie emerytalne wnioskodawcy.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja zasługuje na uwzględnienie, bowiem w sprawie nie ma zastosowania przepis art. 47 ust. 1a ustawy systemowej, który stanowił podstawę rozstrzygnięcia Sądu I instancji. W myśl tego przepisu twórcy i artyści przesyłają deklaracje rozliczeniowe i imienne raporty miesięczne oraz opłacają składki za okres wykonywania działalności twórczej lub artystycznej przed dniem wydania decyzji Komisji do Spraw (...) w terminie opłacania składek za miesiąc, w którym otrzymali decyzję. Przepis ten stanowi wyjątek od zasady wynikającej z art. 47 ust. 1 ustawy, a dotyczącego bieżącego comiesięcznego przekazywania ZUS dokumentów ubezpieczeniowych oraz terminów comiesięcznego opłacania składek na ubezpieczenia społeczne. Zestawienie przepisów art. 47 ust. 1 i art. 47 ust. 1a ustawy wskazuje na to, że twórcy i artyści, w stosunku do których Komisja do Spraw (...) wydała decyzję uznającą, że wykonywana

działalność ma charakter działalności twórczej lub artystycznej przystępują do opłacania składek za okres bieżący w terminie do 10 każdego miesiąca, poczynając od składek należnych za miesiąc, w którym została wydana decyzja. Jednocześnie w przypadku, gdy w decyzji uznano okres sprzed wydania decyzji za okres działalności twórczej, czy artystycznej, w tym samym terminie zobowiązani są do zapłacenia składki za okres wsteczny w wysokości nominalnej, to jest bez odsetek. Nie ulega wątpliwości, że zarówno przepis art. 47 ust. 1, jak art. 47 ust. 1a ustawy systemowej dotyczy osób podlegających obowiązkowi ubezpieczenia według przepisów tej ustawy, gdyż do składek należnych za okres do 31 grudnia 1998 r. stosuje się przepisy dotychczasowe, a to zgodnie z art. 109 ustawy systemowej. Przy założeniu, że okresie przejściowym, zamiarem ustawodawcy było rozciągnięcie stosowania przepisu art. 47 ust. 1a ustawy systemowej również na osoby prowadzące działalność twórczą przed wejściem w życie nowego systemu ubezpieczeń społecznych, to jednak założenie to może dotyczyć tylko osób podlegających ubezpieczeniom z tytułu prowadzenia działalności twórczej według tej ustawy, a w żadnym przypadku nie może dotyczyć składek przedawnionych na gruncie prawa uprzednio obowiązującego. W tym miejscu przypomnieć należy, że działalność twórcza wnioskodawcy podlegająca obowiązkowi ubezpieczenia emerytalnego ustalała na długo przed wejściem w życie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Wnioskodawca podlegał ubezpieczeniom na podstawie ustawy z dnia 27 września 1973 r. o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin (jedn. tekst: Dz. U. z 1983 r. Nr 31, poz. 145 ze zm. - dalej: "z.e.t."). Do dnia wejścia w życie tej ostatnio powołanej ustawy twórcy nie podlegali ubezpieczeniom społecznym i nie byli objęci systemem zaopatrzenia emerytalnego, o ile nie podlegali ubezpieczeniom z innego tytułu. Zgodnie z definicją zawartą w art. 1 ust. 2 z.e.t., za twórców uprawnionych do zaopatrzenia emerytalnego na podstawie jej przepisów uważało się osoby, które tworzyły oryginalne dzieła w zakresie: literatury pięknej, sztuk plastycznych, muzyki, fotografiki, choreografii i lutnictwa artystycznego, będące przedmiotem prawa autorskiego. Szczegółowe zasady i tryb uznawania działalności za twórczą określał Minister Kultury i Sztuki.

Na podstawie art. 15 ust. 1 tej ustawy powołano przy (...) - Komisję do Spraw (...), do której zadań należało między innymi ustalanie okresów działalności twórczej. Stosownie do art. 8 z.e.t., twórcy byli zobowiązani do opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne w wysokości i na zasadach określonych w przepisach wykonawczych do ustawy. Po myśli art. 9 z.e.t., za okresy działalności twórczej uprawniające do świadczeń na podstawie ustawy uważało się okresy tej działalności, za które zostały opłacone składki oraz okresy, w których twórca został zwolniony od ich opłacania. Nadto do okresów działalności twórczej zaliczało się okresy tej działalności przed dniem wejścia w życie ustawy, uznane przez Komisję do Spraw (...), o której mowa w art. 15, pod warunkiem, że twórca opłacał składki za cały okres działalności twórczej po wejściu w życie tej ustawy. Zgodnie zaś z § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z 29 grudnia 1973 r. w sprawie wykonania ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin (Dz. U. z 1974 r. Nr 1, poz. 1 ze zm.), organami ustalającymi obowiązek opłacania składek, przyjmującymi deklaracje o przychodach oraz wymierzającymi i pobierającymi składki, a także ustalającymi prawo do świadczeń pieniężnych i świadczeń w naturze z tytułu zaopatrzenia emerytalnego twórców i ich rodzin, były właściwe ze względu na miejsce zamieszkania twórców oddziały ZUS, przy czym ustalenie obowiązku opłacania składek następowało po przedstawieniu decyzji Komisji do Spraw (...), uznającej działalność za twórczą lub artystyczną (§ 2 powołanego rozporządzenia wykonawczego w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 1984 r. - Dz. U. z 1984 r. Nr 9, poz. 35).

Na podstawie § 5 powołanego rozporządzenia dla twórcy wykonującego działalność twórczą w dniu wejścia w życie ustawy obowiązek opłacania składki powstał z dniem 1 stycznia 1974 r. Dla twórcy, który rozpoczął wykonywanie działalności twórczej po wejściu w życie ustawy, obowiązek opłacania składki powstał z pierwszym dniem miesiąca kalendarzowego następującego po miesiącu, w którym twórca rozpoczął wykonywanie tej działalności. Natomiast dla twórcy objętego przepisami o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin lub innymi przepisami o zaopatrzeniu emerytalnym obowiązek opłacania składki powstał z pierwszym dniem miesiąca kalendarzowego następującego po miesiącu, w którym zgłosił wniosek o zastosowanie do niego przepisów ustawy (art. 11 z.e.t.). Począwszy od 1 stycznia 1990 r. zasady zgłaszania do ubezpieczeń społecznych i opłacania składek przez twórców regulowały przepisy § 44-50 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 r. w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego (Dz. U. Nr 7, poz. 41, ze zm.). Zgodnie z § 48 pkt 1 obowiązek opłacania składek powstał od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego następującego po miesiącu, w którym twórca rozpoczął

wykonywanie działalności twórczej, a ustanie tego obowiązku następowało, stosownie do § 48a z końcem miesiąca kalendarzowego, w którym:

- 1) twórca zaprzestał wykonywania działalności twórczej,
- 2) ustalono prawo twórcy do emerytury lub renty, chyba że zgłosił on wniosek deklarujący dalsze opłacanie składek,
- 3) twórca podjął pracę, z tytułu której został objęty przepisami o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin lub innymi przepisami o zaopatrzeniu emerytalnym, chyba że zgłosił wniosek deklarujący dalsze opłacanie składek. Przy czym, stosownie do § 46 tego rozporządzenia twórca był zobowiązany do dokonania zgłoszenia do zaopatrzenia emerytalnego w ciągu 10 dni od otrzymania decyzji Ko-misji do Spraw (...), uznającej działalność za twórczą i ustalającej datę jej rozpoczęcia. Natomiast po zgłoszeniu do zaopatrzenia emerytalnego Oddział ZUS (§ 46 pkt 2) zawiadamiał twórcę o objęciu zaopatrzeniem emerytalnym oraz o trybie i zasadach opłacania składek, a także wydawał legitymację ubezpieczeniową.

Z cytowanych powyżej przepisów ustawy z 27 września 1973 r. o zaopatrzeniu emerytalnym twórców oraz powołanych rozporządzeń Rady Ministrów z 29 grudnia 1973 r. i 29 stycznia 1990 r. wynika jednoznacznie, że przed wejściem w życie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych twórcy obowiązani byli do bieżącego opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne, a stosowne decyzje stwierdzające prowadzenie działalności twórczej winni składać w odpowiednich oddziałach ZUS w czasie prowadzenia działalności twórczej. Zatem przed wejściem w życie ustawy o systemie ubezpieczeń powołanej na wstępie obowiązywały takie same zasady ubezpieczenia twórców, jak i obecnie. Z dniem wejścia w życie ustawy z 27 września 1973 r. o zaopatrzeniu emerytalnym twórców osoby prowadzące działalność twórczą miały, tak jak i obecnie, obowiązek opłacania składek na ubezpieczenia społeczne, po przedstawieniu w organie rentowym decyzji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego, działającej na podstawie obowiązującej wówczas ustawy. Również wówczas obowiązujące przepisy określały terminy, w których twórcy winni opłacać składki na ubezpieczenia. Zaniechanie tego obowiązku, również poprzez nieubieganie się we właściwym czasie o wydanie decyzji przez wymienioną wyżej Komisję powodowało przedawnienie należności z tytułu składek na ubezpieczenia emerytalne twórców, według przepisów art. 35 i 36 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych (jedn. tekst: Dz. U. z 1989 r. Nr 25, poz. 137 ze zm.). Zgodnie z tymi przepisami składki na ubezpieczenie społeczne twórców nie opłacone w terminie ulegały przedawnieniu po upływie 5 lat, licząc od dnia, w którym składka stała się wymagalna. Co prawda zgłoszenie do ubezpieczeń społecznych następowało po przedłożeniu decyzji Komisji, o której mowa wyżej, to jednak obowiązek opłacania składek wiązał się z prowadzoną działalnością twórczą, a decyzja Komisja jedynie potwierdza jedynie jej prowadzenie. Stąd też osoba zajmująca się działalnością twórczą w rozumieniu ustawy z dnia 27 września 1973 r. o zaopatrzeniu emerytalnym twórców obowiązana była o ubieganie się o wydanie właściwej decyzji przez Komisję do Spraw (...) w czasie prowadzenia tej działalności oraz przedłożenia tej decyzji organowi rentowemu w celu ustalenia wysokości składki. Wnioskodawca, według swojego oświadczenia, zaprzestał prowadzenia działalności twórczej w lipcu 1993 roku, a zatem już wówczas ustał jego obowiązek opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne twórców. Dlatego też należy uznać, że należne od wnioskodawcy składki na ubezpieczenia emerytalne stały się wymagalne najpóźniej w lipcu 1993 roku (należy porównać cytowany wyżej § 48a rozporządzenia RM z 29 stycznia 1990r.) i uległy przedawnieniu z końcem lipca 1998 roku (art. 35 w zw. z art. 36 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych, a także art. 24 ust. 4 ustawy systemowej w brzmieniu pierwotnym w związku z art. 127 pkt 1). W okolicznościach sprawy Decyzja Komisji do Spraw (...) o rozpoczęciu działalności twórczej w 1972 roku, wydana dopiero w 2013 roku, a zatem po upływie 20 lat od zaprzestania prowadzenia działalności twórczej pozostaje bez wpływu na ustalenie daty wymagalności składek na ubezpieczenia emerytalne wnioskodawcy. Jak już to wywiedziono na wstępie przepis art. 47 ust. 1a ustawy systemowej, dodany przez art. 1 pkt 25 lit. b) ustawy z dnia 23 grudnia 1999 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 110, poz. 1256 ze zm.), zmieniającej tę ustawę z dniem 30 grudnia 1999 r., nie dotyczy osób, których okresy działalności twórczej przypadają w całości przed wejściem w życie tej ustawy i które podlegając obowiązkowi ubezpieczenia emerytalnego na podstawie przepisów ustawy z 27 września 1973 r. o zaopatrzeniu emerytalnym twórców nie zgłosiły się do ubezpieczeń emerytalnych pod rządami tej ustawy. Brak podstaw do przyjęcia takiego stanowiska, że ustawodawca, poprzez dodanie po art. 47

ust. 1 ustawy systemowej przepisu ustępu 1a zamierzał umożliwić twórcom, których obowiązek ubezpieczenia ustał przed wejściem w życie nowego systemu ubezpieczeń, jednorazowe zapłacenie składek na ubezpieczenia emerytalne za okresy sprzed 1 stycznia 1999 r., które uległy przedawnieniu. Przyjęcie takiej wykładni tego przepisu prowadziłoby do naruszenia art. 2a ustawy systemowej, wyrażającego zasadę równego traktowania ubezpieczonych w zakresie warunków ubezpieczenia i obowiązku opłacania składek na ubezpieczenia. Wszyscy ubezpieczeni będący płatnikami składek na własne ubezpieczenia mają obowiązek zgłaszania się do ubezpieczeń społecznych w czasie prowadzenia działalności, z którą związane jest ubezpieczenie i obowiązek opłacania składek. Wyjątek ustanowiony w art. 47 ust. 1 a ustawy systemowej związany jest z tym, że gdy chodzi o twórców, to zazwyczaj rozpoczęcie działalności twórczej wyprzedza wydanie decyzji przez Komisję określoną wyżej. Nie oznacza to jednak, że w przypadku zgłoszenia się ubezpieczonego do Komisji o wydanie decyzji po zakończeniu działalności będzie skutkowało możliwością jednorazowego zapłacenia składek za cały okres objęty ubezpieczeniem, gdyż data wymagalności składek kończy się z dniem ustania ubezpieczenia, to jest zaprzestania prowadzenia działalności. Twórca rozpoczynając działalność podlegającą obowiązkowi ubezpieczenia zobowiązany jest do niezwłocznego zwrócenia się do Komisji, o której mowa wyżej i bieżącego opłacania składek w czasie prowadzenia działalności twórczej. Twórca, tak jak i inna osoba prowadząca działalność gospodarczą, która zaniecha zgłoszenia się do ubezpieczeń we właściwym czasie musi liczyć się z biegiem terminów przedawnienia i brakiem możliwości zapłacenia składek za okresy przedawnione.

Sąd Apelacyjny nie ma więc wątpliwości, że zdarzenie prawne polegające na obowiązku opłacania składek w przypadku ubezpieczonego podlegało ocenie prawnej na podstawie przepisów obowiązujących w czasie tego zaistnienia, czyli na podstawie ustawy 27 września 1973 r. i na takim też stanie prawnym powinna wydać decyzję Komisja do Spraw (...) stwierdzająca termin rozpoczęcia działalności artystycznej. W sytuacji jaka zaistniała w sprawie, gdy te dwa zdarzenia prawne, mianowicie obowiązek objęcia ubezpieczeniem społecznym i aktywność Komisji do Spraw (...) stwierdzającej termin rozpoczęcia działalności artystycznej zaszły w różnych stanach prawnych i dodatkowo w odległym od siebie czasie, skutki zdarzeń powinny być oceniane odrębnie dla każdego z nich. A to prowadzi do wniosku, że orzeczenie Komisji do Spraw (...) z 17.12.2013 roku stwierdzające termin rozpoczęcia działalności artystycznej po 40 latach od rozpoczęcia tej działalności nie ma żadnego znaczenia prawnego dla ustalenia obowiązku opłacania składek z tytułu zaopatrzenia społecznego. Orzeczenie Komisji do Spraw (...) wydane zostało w aktualnym stanie prawnym, natomiast aktualne przepisy nie stanowią podstawy prawnej dla obliwu ubezpieczonego opłacania składek w latach 1972/1993. Występując ze skutecznym prawnie roszczeniem na podstawie art. 36 ust. 4a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i zgłaszając się do ubezpieczeń społecznych na podstawie art. 47 ust. 1a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych ubezpieczony musiałby być objęty ubezpieczeniem społecznym w aktualnym stanie prawnym, co nie miało miejsca. Ubezpieczenie powstało z mocy prawa na podstawie przepisów dotychczasowych i jego istnienia organ rentowy nie zakwestionował. To rzeczą ubezpieczonego było zadbanie o wydanie orzeczenia przez Komisję w momencie rozpoczynania działalności i terminowe regulowanie należności. Brak podstaw do uznania, że aktualnym przepisem art. 47 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych ustawodawca stworzył twórcom, których obowiązek ubezpieczenia ustał wiele lat wstecz, możliwość jednorazowego zapłacenia składek za zaopatrzenie społeczne za okresy sprzed 1.01.1999r. ponieważ akceptacja takiej wykładni skutkowałaby naruszeniem art. 2a ustawy systemowej, wyrażającej zasadę równego traktowania ubezpieczonych w zakresie warunków opłacania składek na ubezpieczenia.

Otwarte pozostaje pytanie, czy obowiązujące przepisy uniemożliwiają ubezpieczonemu uiszczenie zaległych składek sprzed kilkudziesięciu lat i za kilkadziesiąt lat wstecz. Na gruncie prawa cywilnego jest to zobowiązanie naturalne, które dłużnik może spełnić, natomiast w rozpoznawanym przypadku mamy stosunek publicznoprawny, do którego prawo cywilne nie ma zastosowania. Dalej, można rozważyć, czy w przypadku zobowiązania publicznoprawnego ZUS, w interesie publicznym może odmówić przyjęcia przedawnionych należności składkowych. W tej kwestii § 8 ust. 3 Rozporządzenia Rady Ministrów z 29.12.1973r. wprost stanowił, że Oddział Zakładu może przyjąć składkę po terminie określonym w ust. 1 tylko za zgodą Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 26.05.2010r. P 29/08/A rozważający kwestię przedawnienia w prawie administracyjnym). Niemniej nawet gdyby uznać dopuszczalność uiszczenia zaległych a przedawnionych składek, w każdym przypadku należności nieuiszczone w terminie powinny być spełnione wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od daty wymagalności należności.

Podsumowując, ubezpieczonemu prowadzącemu działalność artystyczną nie przysługuje prawo zapłaty należności składkowych za okres sprzed ponad 40 lat na podstawie art. 36 ust. 4a ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2009 r., Nr 205, poz. 1585 ze zm.), ponieważ obowiązek zgłoszenia do ubezpieczenia, a za tym opłacania składek na zaopatrzenie emerytalne nie powstał na podstawie art. 36 ust. 1 i ani. 47 ust 1a ustawy z 13 października 1998 r., lecz na podstawie art. 8 ustawy z 29 grudnia 1973 r. w sprawie wykonania ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin (Dz. U. z 1974 r. Nr 1, poz. 1 ze zm.) i powinien być realizowany na podstawie dotychczasowych przepisów. Z takiej też przyczyny w sprawie nie miał zastosowania art. 47 ust. 1a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Mając na uwadze przedstawioną ocenę prawną, sąd apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekając co do istoty sprawy, zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie ubezpieczonego, jako nieuzasadnione przepisami prawa.

SSA Urszula Iwanowska SSA Romana Mrotek SSO del. Beata Górka